

## Signingsferda til Nashville

Magne Lindholm

*Ein retorisk analyse  
av Hålandslageren  
«I love Norwegian  
country» – den tause  
majoritetens musikk.*

Songen vart laga for at overgangen ikkje skulle bli for brå.

Bjøro Håland hadde slått gjennom med eit brak som Jim Reeves-kopi på Wembley i 1980. Plutseleg sto han der og fylte alt sakn etter den mjuka røysta som fall ned frå himmelen og døyde 31. juli 1964. Men Bjøro ville ikkje berre vere ein kopi, sjølv om det var der dei heilt store pengane låg. Så han nøgde seg med dei halvstore pengane, heldt fram med å selje anleggsmaskinar og song på fritida. På plate hadde han for det meste sunge inn coverversjoner av amerikanske låtar, på amerikansk eller bokmål. Han lika best å syngje på amerikansk, for det var det framandspråket han kunne best.

Derfor var det ei større utfordring enn ein ville tru da den etablerte artisten Bjøro Håland skulle spele inn den første heilnorske LP-plata si i 1982. Med berre norsk musikk og tekst, utan å gøyme seg blant andre artistar i «Countryfest»-serien.



## Norsk Songlyrikk

Inger Vederhus: «We don't need no education». 2/1984  
Velle Espeland: «En ny og ualmindelig sørgeleg visse». 3/1984  
Ragnar Hovland: «Eg vil så gjerne få danse med deg». 4/1984

Fleire artiklar er i arbeid

*Magne Lindholm  
(fødd 1951) er cand.  
philol. og radiolyttar  
i Oslo; frilansar og  
bokmeldar i  
Dagbladet.*

Javel, tenkte låtskrivaren Benny Borg. Eg skal gje Bjøro ein liten fallskjerm før han slepp seg utfor stupet. Så skreiv han «I love norwegian country». Med refreg på trygt amerikansk. Og både tekst og melodi i førstelina var direkte sitat frå den store Reeves-slageren «I love you because».

Resultatet var suksess. Det engelske refrenget slo til for fullt våren 1983 og ga Håland eit eige, norsk image.

Eit paradoks? Sikkert nok. Det er nett dette parodokset heile visa handlar om. Forfattaren tolkar den norske kultursplittinga, der den stakkars sjela vår ligg og svevar over Nordsjøen ein stad i ein evig draging mot vest. Songen løyer oss ut av pina med ei mirakelse og innehold element frå folkeeventyra. Ei vanleg pilegrimsferd til USA blir ei signingsferd for norsk pop, på countryens mest heilage stader.

«I love norwegian country» er enda eit døme på det kultureliten ikkje vil vite: Folk liker ikkje pop og trivialitteratur fordi dei er lett-lurte. Dei liker det fordi det er der dei finn rituelle tolkingar av viktige tilhøve i deira eige liv. Etter ein slik kraftsats er det nok best å setje plata i gang:

*Forspel: Steel-gitaren tek ein oppvisningsrunde, før rytmeseksjonen og eit munnspelet rullar ut løparen sin for RØYSTA.*

I løpet av nokre få takter har musikarane sagt det meste som seiast skal frå den kanten. Den første beskjeden er klår som krystall: Dette er

ei countryplate. Pedal steel guitar er countryens karakterinstrument nummer ein. Han er ein elektrisk gitar som er lagt på rygg og blir traktert med eit glatt stålstykke. Kroppen er slanka bort og erstatta med så mange pedalar og greier at gitaren har konvertert til dulcimer-familien, som ein høgmekanisert langeleik.

Steel-gitaren har ein sentral plass i den såkalla Nashville-sounden, som vart lansert av Chet Atkins i 60-åra, og som han, Bobby Bare og Jim Reeves erobra Noreg med. I dag er steel-gitaren på retur, men fortsatt er han eit like klårt sosialt signal som hanekammen til pønkarane (som også er på retur).

Munnspelet gjev ein uformell dåm, og trommene er dempa ned. Dei fleste instrumenta er akustiske. Det er ikkje rock, dette her. Den stø, litt tunge pulsen til gitar og trommer seier: Ver trygg. Her skal ingen få nokre opprivande overraskingar på dei neste tre minuttane og førtini sekunda.

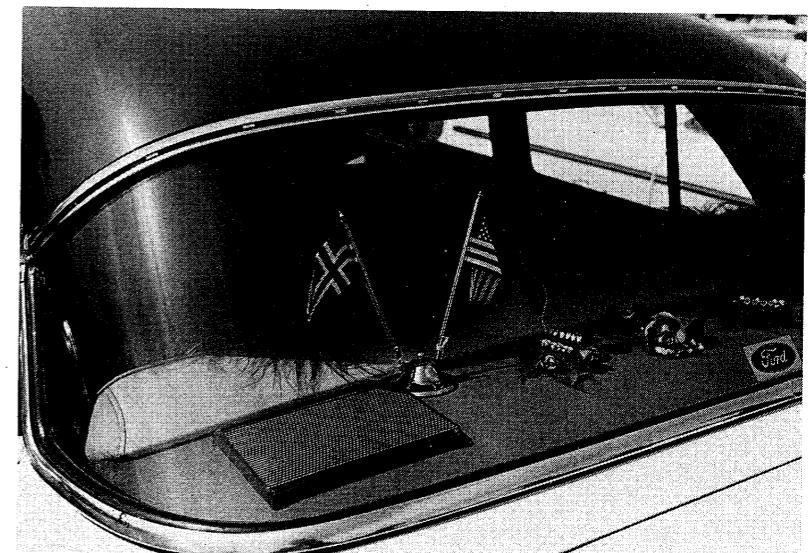
Denne musikken er eit uforfalska industriprodukt, og han skjemst ikkje over å vere det. Kompet er ein sitatvev med *ein* funksjon: Å få fram ei stemning, ein stil, ein stad. Her kjem du ingen veg med å vere original, for då bryt du spelereglane. Bandet rullar av garde som eit lagtempolag, der dei stadig skiftar om å dra feltet. Bjøro syng:

*Min venn, når jeg dro over for å se på USA  
Vi kjørte bil til Nashville og gikk inn på  
Tootsie's Bar  
Der tok vi frem gitarene og spilte opp en sang  
Og etter å ha sunget litt så kom det fram en  
mann.*

**REF:**  
*(Han sa): «I love Norwegian country  
and I like the way you sing  
'cause all country music 'round the world  
will always be the greatest thing.  
I love Norwegian country  
and the sound of your guitars.  
It reminds me of the greatest country stars.»*

Kven er eg? (At Borg vaklar mellom *eg* og *vi* i første lina, samstundes som svensken slår gjennom her og der, må vi bere over med.) Alle songarar har eit dobbelt *eg* på scenen. Det eine er artist-imaget, personen som syng. Det andre er *eg-et* i dei oppdikta songane han syng. I denne songen kan det siste vere Benny, eller Bjøro, for begge har vore i Nashville. Om det er Bjøro, er vi venen hans. Det blir reint intimt, da!

I refrenget er det ein annan som snakkar: den entusiastiske amerikanaren. Men når du høyrer plata over bilradioen, er det *eg-et* til Jim Reeves som høgg deg i øret. Er han stått opp frå dei daude? Og dersom du nynnar med, er det *du* som er *eg-et*, som elskar norsk country.



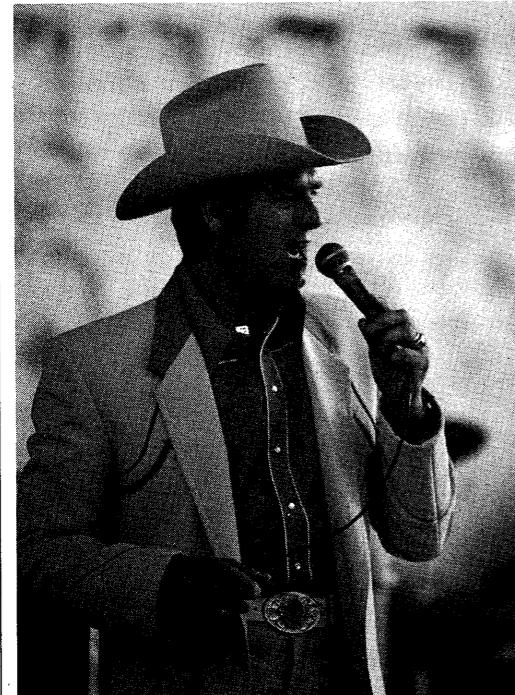
*«I love Norwegian country» – og ikkje berre det. (Ole A. Buenget/Samfoto)*

Frå landet som snart kan kallast Little America. I positiv meining. Dette spelet med forskjellige eg-instansar er det sentrale retoriske grep i denne songen, og det blir utvikla vidare i dei to neste refrenga.

Strofene er mest for transportetappar å rekne. Men dei fortel soga, og droppar viktige opplysningars. Dei viktigaste er stadnamna: viktige kodeord som fortel alle kjennarar at dette er ein høgst uvanleg biltur. Her ligg det eit spel med det innforståtte. Borg appellerer til kunniskapen hos publikum. Det ligg ein skjult ros i teksten: Den som forstår dette, har verkeleg skjønt noko!

Nashville er countrymusikkens Mekka, og Tootsie's Bar er inga vanleg bule. Han er eit verkeleg shabby lokale som er jammme-og drop in-pass for musikarane i Nashville. Her blir nye påhitt prøvde ut for vener og kollegaer. Her vågar musikalske lukkejegerar seg frampå når dei siktar mot stjernehimmelen. Blir du møtt med kjærleikserklæringar her, er lukka nær.

**Bjøro Håland live - under konsert på vestkysten. (Grappa)**

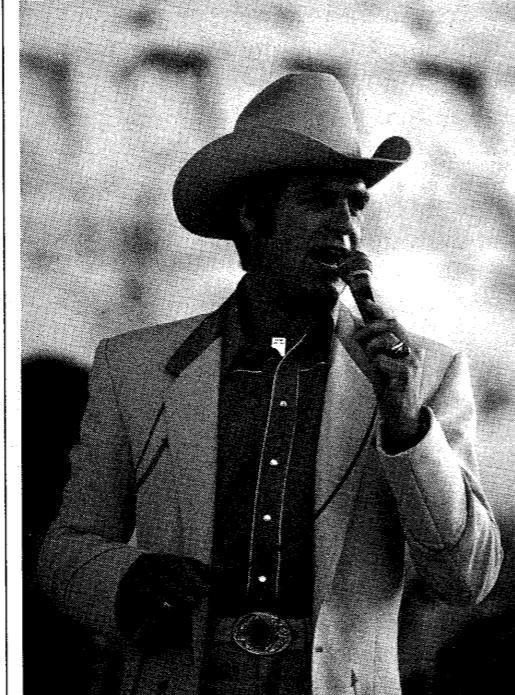


For dette er jo også ei kjærleikssoge. Ho handlar om ein kjærleik som er så sterk at han ikkje treng å bli nemnd: Kjærleiken til USA. Det vonde med denne kjærleiken er at han ikkje er gjensidig. Men i denne visa skjer undret. Amerikanarane seier at dei elskar oss, under sjølvé kjærleksakta, mens nordmennene syng dei amerikanske songane frå Noreg.

Men kvifor elskar vi nett countrymusikken så sterkt her i landet? Saman med England og Sverige er Noreg den viktigaste countrymarknaden i Europa. Grunnen må vere at countryen ligg svært nært den norske kulturen, både musikalsk og ideologisk.

Country er landsens musikk. Han stammar frå den kvite folkemusikken i sørstatane, der han vokser opp som nabo til bluesen. Men sjølv om dei har påverka kvarandre, har det strenge rase-skiljet hindra dei to retningane i å blande seg heilt. Countryen er kvit og europeisk, og kan lettast karakterisera som gammaldans og skilingsviser med amerikansk aksent. Han er trufast mot viseforma, og har gitar og fele som tradisjonelle hovudinstrument.

I tekstane ser countryen verda nedanfrå og frå



Syn og Sege 1 / 1985  
bygda. Han er van til å ta eit tak, og er den einaste underhaldningssjangeren som har pendling og arbeidsreiser som eit klassisk hovedtema. Countryen er gjennomsyra av folkeleg konservativisme og fundamentalistisk, protestantisk religion. Religiøse songar er ein naturleg del av repertoaret. Han er skeptisk til alt som kjem frå byen, og lever i ei verd der alt har sin faste plass, der menn er menn og kvinner er kvinner, og arbeidet er vegen til lukka. Samstundes er han verdsleg og realistisk nok til å sjå at moral åleine ikkje gjev ein eit lukkeleg liv. Ein må ha lukka og kjærleiken med seg. Vantar det, får ein ty til flaska.

Sjølv om suksess er flott, må ein ikkje legge seg til dei uvanane som eliten i byane har utvikla. Det verkelegelivet blir levd på *the green green grass of home*.

Slik ber countryen vidare dei klassiske amerikanske pioner-mytnane. Og vi som går og drøymer om den rike onkelen *over there*, har lett for å gløyme at dei viktigaste heltane i amerikansk mytologi er kroppsarbeidarar.

Denne kretsinga rundt landsens liv som det eigentlege kjener vi igjen i norsk kultur. Når

vi så har den same puritanske protestantismen, dei same strenge kjønnsrollene og dei same musikalske røttene her på berget, er det ikkje rart at countryen vinn gjenklang i norsk lynne. Og sidan countryen kjem frå USA, har han ein aura av framsteg og rikdom som eit vanleg gammaldansorkester ikkje kan stille opp mot. Det er ikkje greitt å ha ideal som gjev deg mindreverdskjensle. Derfor var det så gjevt at Bjøro kom:

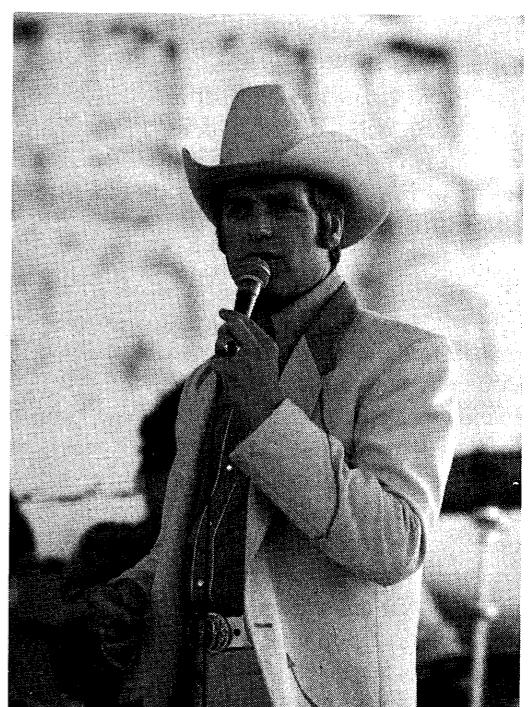
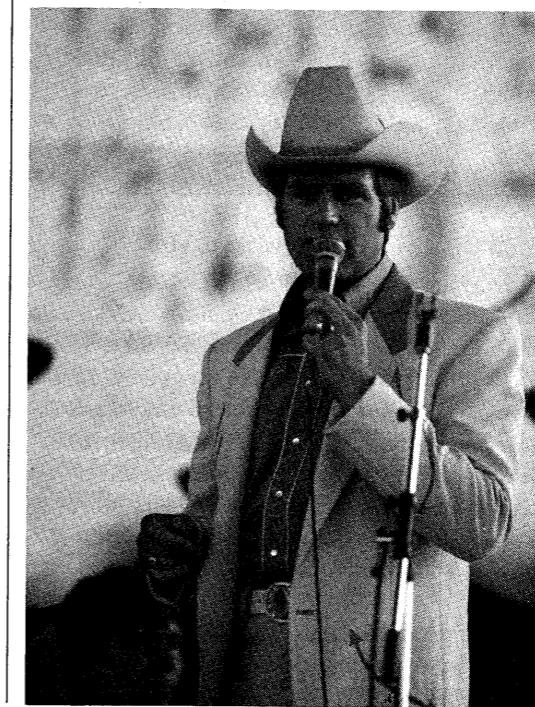
*Han sa: «Jeg kjenner en som er betydende og stor.»*

*Så tok han med oss til en impresarios kontor.  
Han ba oss om å synge noen sanger fra vårt land.*

*Og etter å ha hørt en stund på oss så smilte han:*

**REF:**  
*«I love Norwegian Country» osv.*

Visa er som eventyret om gullgåsa. Stadig fleire blir nøydde til å syngje med i refrengen. Denne gongen er det maktmennesket som vaktar døra til stjerneverda som stemmer i med hyllinga.



Ingen andre enn Bjøro Håland kunne synge noko slikt utan å bli ledd ut. Inst inne syng han om sin eigen suksess. Men som den gode nordmannen han er, lar han lyset skinne over eit almennytig føremål: den norske countryen, som mottek signinga på engelsk, popens latin.

Starten på den norske countryåraen kan tidfesta nokså nøyte til april 1964. Då vitja Jim Reeves, Bobby Bare, Anita Kerr Singers og Chet Atkins Njårdhallen i Oslo. NRK produserte eit konsertopptak som må ha reprisert kord i norsk TV. Før dette hadde fansen vore nøydd til å høre på dei amerikanske sendingane frå Vest-Tyskland. No vart hovudstaden invadert av The Nashville Sound.

I 1964 var denne stilarten eit ganske nytt fenomen. Chet Atkins hadde lansert han saman med pianisten Floyd Cramer i 1960. Både som musikar og musikkindustriar er Chet Atkins ein av dei som har hatt størst innverknad på dagens popmusikk. Han var sjef for countryavdelinga til RCA i Nashville, og sto bak elektrifiseringa av den kvite countrysongaren Elvis Presley på midten av 50-talet.

På same vis som den svart/kvite musikken til Elvis var Nashville-sounnen eit paradoks. Han var landsens musikk med storbyklang. Fela og dei harde cowboyharmoniane vart kasta på dør. Floyd Cramers pianospel var så polert at ingen nattklubb gjest skulle bli redd for at han var gått feil og hamna på låvedans. Den varme røysta til Jim Reeves var som skapt til å bere bodskapen verda rundt.

Nashville-sounnen var det andre store spranget countryen gjorde bort frå den reine folke-musikkverda. Det første spranget kom på slutten av tjuetalet, då den syngjande Carter Family og sjølve grunnleggjaren av den kommersielle countrymusikken, Jimmie Rodgers, byrja å spele inn plater. Men sjølv om countryen bar på dei tradisjonelle amerikanske draumane, vart dei tradisjonelle rammene for tronge til å møte den eksplosive musikkmarknaden på slutten av femtitalet. Countryen måtte bli meir pop utan å ta livet av seg, og denne balansegangen klarte Atkins på ein måte som gav glimrande resultat. I alle fall sett

frå økonomiavdelinga si side. Musikalsk sett vart resultatet søtt og karakterlaust, og i dag er da også nashvillesounnen passé. Den råare outlaw-stilen til Waylon Jennings og Willie Nelson har tatt over, saman med Dolly Partons vaksenpop.

Men her i Noreg elsa vi den sukra pillen. Dette skjedde medan ungdomskulturen utvikla seg som verst. Popmusikken vart gruppemarkør nummer ein for store skarar av ungdom som leita etter ei mening med livet i ein lengre og lengre skuledag. Men countryen fekk ingen plass hos '68-generasjonen og hippiane. Han var ikkje brukbar som opposisjonsmarkør. Ja, strengt tatt vart han heller ikkje nokon ungdomsmusikk.

Ei av dei få undersøkingane av norsk musikk-smak som finst, gjeld musikkbruken i ein mindre sørlandsby i 1980. Her fann forskarane ut at medan dei ymse gruppene i samfunnet hadde kvar sin musikk, var countryen eit slags nøytralt område. Han vart akseptert av unge og gamle, kristne og heidningar. Grunnen til dette er at han er så mangetydig. Her kan ein hente ut tyngre popelement, enkle durmelodi-iar, erotiske forviklingar eller religiøse kjensler alt etter behov. Dessutan er countryen ein grunnleggjande lojal musikk utan skarpe kan-tar. Resultatet er at ein kan høre reinspikka country både på gamleheimen, dansefesten og i misjonstelta. Difor er da også den norske countryen i ferd med å utvikle seg til ein «normalpop» utan hemmende gruppemarkørar.

Countryen kan altså ikkje brukast som opposisjonsmarkør (om ein da ikkje skriv artiklar i intellektuelle tidsskrift). Det er heller ikkje mogleg å bruke han for å foredle sin gode borgarlege smak. Difor har han vore bannlyst i intellektuelle krinsar. Eit av dei viktigaste kjenne-teikna på ein norsk, radikal intellektuell er faktisk at han hatar countrymusikk. Slik blir overklassens gamle danningstradisjon halden i hevd der i garden òg.

Countryen er den tause majoritetens sin musikk, så taus at store delar av salet ikkje ein gong blir registrert på salsbarometra. Ca. 80

prosent av countryen blir seld på kassett her i landet, og før lommediscoen endra biletet, var dette høgare enn for noka anna musikkform. Svært mykje av kassettalet går gjennom uregistrerte kanalar som bensinstasjonar og supermarknader.

Interessa for musikkforma er stor over heile landet, sjølv om ein ikkje finn countryen i ein så sentral kulturposisjon i storbyane som i sørlandsbyen til forskarane. For det tradisjonelle country-landet i Noreg er kyststripa frå Arendal til Romsdal. Ein historikar vil raskt sjå at det er det same beltet som har ein meir konser-tativ politisk historie enn resten av Noreg. Men denne parallelen er det farleg å trekke for langt, så lenge det er heilt klårt at desse landsdelane har eit meir levande samkvem med USA enn nokon annan landsdel. Frå Sørlandet har det vore ei lite påakta emigrasjonsbølgje etter krigen. Bjøro Håland var ein del av denne bølgja. Han drog til New York som syster-åring og vart bygningsarbeidar. For han og svært mange andre sørvestlendingar er ikke USA noko fjernt land, det er eit land fullt av slekt og vener. Då er det ikkje så rart at mu-sikkinteressa følgjer same ruta.

Før Bjøro Håland var Bergen den viktigaste leverandøren av norske countryartistar. Miljøet rundt Boot Hill Saloon har fått fram artistar som Lillian Askeland, Flying Norwegians og Teddy Nelson. Han var den countrysongaren frå Noreg som hadde størst suksess i USA før Bjøro Håland entra scenen.

Countryartistane var ein viktig del av den norske plateboom-en i 70-åra, som sprakk med eit smell ved inngangen til 80-åra. Men så lenge idyllen varte, fekk artistar og studiomusikarar gode arbeidsvilkår, og dei vann erfaring og tyngd. Dette kulminerte då ei lang rekke norske countryartistar drog til Nashville for å spele inn plater på tamponen av 70-talet. Slik skulle dei vinne sjølvtillit og få impulsar, samstundes som den låge dollarkursen sikkert spela si rolle. Dei vart godt mottekte, og det er sjølvtillit fra denne perioden som lyser ut frå det siste verset i visa:

*Vi sang på Grand Ole Opry og turnerte rundt en stund  
Vi opplevde en masse ting hvert eneste sekund  
Nå er vi kommet hjem igjen og møtes av og til  
for å minnes vår turné i USA med sang og spill.*

REF:  
*«I love Norwegian country» osv.*

Om Nashville er Mekka, er Grand Ole Opry det heilage Kabatemplen. Får ein stå på scenen der under det kringkasta «låveballet» på laurdagskveldane, kan ein ikkje nå høgare som countryartist. Så dette er skryt – sant skryt. Både Teddy Nelson og Bjøro Håland har sunge her. Men kva har det gått av Benny Borg, som lar oskeladdane nå toppen i første lina? Han lar heltane bruke heile tre liner på å komme seg heim.

Antiklimaks? Neida. Det høyrer med til æres-kodeksen blant countryartistar at dei er evige, skvære heimfødingar. Sjølv om dei gjerne reiser verda rundt for å fortelje det. Difor er soga om maskinseljaren som kom til Lukkeland og valde å reise heim att til Vigeland heilt i tråd med stjernerolla han ber på heile tida.

Og etter å ha gått gjennom alle dei tre prøvene i eventyrsoga, tør helten stemme i med at han verkeleg lært som ei stor stjerne. Men han valde å bli hos oss. Da tør nok publikum også å stemme med. For slikt er godt å høre.

## Kjelder

- «Bjøro Håland». BLP 4010 (1983)
- «I love norwegian country». Tekst og melodi: Benny Borg. © Frost Music.
- Sigurd Høst og Frode Nyvold: *Bruk av musikk i massemidiene*. Institutt for presseforskning, Oslo 1982
- Melvin Shestach: *The Country Music Encyclopedia*. New York 1974